І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 84. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 6-го ТРАВНЯ (MAY) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 84. VOL. LXVIII.

ПЕРШИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ АСТРОНАВТ АЛЕН ШЕПЕРД ВІДБУВ УСПІШНИЙ ЛЕТ У КОСМІЧНІ ПРОСТОРИ

ВИПУСК АСТРОНАВТА ВІДБУВСЯ НА ОЧАХ ТИСЯЧІВ ЛЮДЕЙ ТА БУВ ПЕРЕДАВАНИЙ НА ТЕЛЕВІЗІЇ. ВСЯ КРАЇНА І СВІТ В НАПРУЖЕННІ ОЧІКУВАЛИ ВИСЛІДУ ВЕЛИКОЇ ПРОБИ

П'ятниця, 5-го травня. — Сьогодні о годині 10:34 перед полуднем та після кількох годин напруженого очікування, З'єдинені Держави Північної Америки випустили в космічні простори свого першого астронавта, комодора фльоти Алена Шеперда, молодшого, який успішно відбув пробу і після 19 мінут, пролетівши 5,000 миль, щасливо висадився на літаконосці, вискочивши зі своєї кабіни „Меркурій" з парашутом. Випуск астронавта з бази Кейп Канаверал на Флориді та на очах тисячів кореспондентів і десяток тисяч людей, що з довколишніх надморських пляж приглядались цьому історичному летові. Астронавт увесь час був в контакті зі своєю базою на землі та рапортував розвиток лету, кажучи, що має прекрасний вид. Пролетівши означену віддаль над Атлантиком, Ален Шеперд разом із своєю кабіною почав спускатись на парашуті на землю. Його початково підхопив гелікоптер, висадивши його опісля на літаконосці, що очікував на призначеному місці на Атлантику. Два джетові літаки супроводили ракету „Рестовн" у її леті. Комодор Шеперд, відбувши лет у космічні простори, спустився знову на землю в повному здоров'ї та гуморі. Це все, що подано в комунікатах безпосередньо після успішного лету о год. 11-ій рано, в якій частина накладу „Свободи" вже була надрукована тільки з повідомленням, що очікується першого випуску американського астронавта в космічні простори.

Початково була ідеальна погода і на Флориді в Кейпі Канаверал, звідки мав відбутися перший лет в космічні простори, і що важливіше, прекрасні умови були теж в тій частині Атланійського океану у віддалі коло 300 миль, де мали виловлювати з води 37-річного командора — Алена Шеперда, першого американського астронавта в космічні простори. Шеперд чекав в поготівлі і був в дуже доброму настрої. З ним чекав також і другий з черги астронавт підполковник морської піхоти Джан Г. Гленн, який мав би заступити Шеперда, коли б йому в останній хвилі щось сталося, і він не міг відбути призначеного лету. Останнє рішення про лет видав директор проєкту „Меркурій" 41-річний Волтер С. Вілліямс із Ню Орлінсу. Лет тривав 16 мінут, ракета пролетіла 290 миль вздовж 16-ох мінут понад Атлантиком. Вже зараз по півночі відомо було, що лет відбудеться, і всі, що працювали при цьому першому леті американської людини в підкосмічні простори, були в напруженні. Перед летом перевірювали стан здоров'я обох астронавтів, кабіну та всі інструменти в ній. На океані перед 8-ою годиною чекали десятки кораблів, гелікоптери і літаки, щоб слідкувати за летом кабіни та виловити її з води після того, як вона впаде з астронавтом в океан. Представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації заявив, що ця Адміністрація була спокійна за здоров'я командора Шеперда і його заступника підполковника Гленна, бо все докладно було підготовлене в тому напрямку, щоб забезпечити їм життя та здоров'я, і ті обидва астронавти перебули вже дбайливий вишкіл, потрібний до лету в космічні простори. Лет призначили на 8-му годину ранку, коли було повно сонячного світла щоб можна було слідкувати за кабіною. Але кабіну можна б знайти навіть і в темноті, бо вона мала світляні і радіові прилади, які вможливили б її побачити. Кабіну випустили за допомогою ракети „Редстовн", яка могла піднести кабіну на висоту 115 миль. 16 мінут пізніше ця кабіна почала обнизуватись над водою на океані у віддалі 290 миль від Флориди. На океані чекали кораблі: літаконосець „Лейк Чемплейн", 6 нищильників і група розвідчих літаків. На літаконосці були гелікоптери, щоб виловити з води кабіну, яку перевезено на матераці на поклад літаконосця. В кабіні були найрізнородніші прилади, щоб забезпечити життя астронавтів. Була можливість, щоб астронавт міг, на випадок потреби вискочити з парашутом. Ракета викинула кабіну згору зі швидкістю 4,500 миль на годину. Вежа з парашутом могла відкритися на „команду" з землі, або на бажання астронавта з кабіни. Цей лет — це перша спроба випробувати можливості лету довкола Землі, який мав би відбутися пізніше в цьому році.

Перший американський астронавт комодор Ален Шеперд в кабіні „Меркурій". Побіч — ракета „Редстовн", що вистрілила кабіну „Меркурій" з астронавтом у космічні простори.

АЙЗЕНГАВЕР КРИТИКУЄ ВІЙСЬКОВУ ТАКТИКУ В КУБИНСЬКІЙ ВИСАДЦІ

Вашингтон. — Аж 4-го травня появилися в пресі вістки про те, що експрезидент Айзенгавер критикував військову тактику висадки на Кубі, яка почалася була 17-го квітня. Айзенгавер заявив республіканським конґресовим провідникам, що не час на критику уряду за кубинську кризу, бо треба думати про те, щоб не допустити до створення комуністичної твердині в Західній Півкулі. Тепер виявилось, що попередній президент, як довгорічний військовик критикував військову тактику тієї висадки, кажучи, що помилкою було перевозити весь військовий еквіпунок на Кубу на старому кораблі, який легко затопити. Перевозити зброю треба було на кількох кораблях, щоб ворог не міг за одним махом знищити все, що було найважливішим, зброю. На думку Айзенгавера, керівники висадки не запитували про пораду шефів штабу, бо ті були б їм напевно порадили достосувати іншу тактику, знаючи неуспіх висадки на Ґалліполі в Туреччині в 1915-му році, коли союзникам не вдалася висадка і англійське військо мусіло залишити окупований терен, не можучи втримати турецького протинаступу і спротиву, який там були зорганізували турки за порадою німецьких фахівців.

Віце-президент Джансон виїжджає в дипломатичній місії на Далекий Схід

Вашингтон. — З Білого Дому повідомляють, що віце-президент Линдон Б. Джансон вже найближчого тижня виїджає в дипломатичній місії на Далекий Схід. Президент Кеннеді вирішив вислати віце-президента до столиць південно-східних азійських держав, щоб він заявив урядам тих країн, що ЗДА думають допомагати своїм азійським союзникам. Джансон має відвідати Банґкок, столицю Сіяму, та Сайґан, столицю Південного В'єтнаму, які є сусідами Ляосу, і які побоюються, що комуністи почнуть тепер натискати на ці країни, коли їм вдалося зайняти більшу частину Ляосу, ведучи партизанську війну проти демократичного ляоського уряду. Гадають, що Джансон відвідає також Формозу та столицю Філіппін — Манілю. Підсекретар в державному департаменті Честер Бовлес покищо не поїде до Південної Кореї, бо державний секретар Дін Раск буде тепер за кордоном.

Корпус Миру виграв боротьбу за автономію

Вашингтон. — Президент Кеннеді вирішив, що організований тепер Корпус Миру буде автономною аґенцією і не буде підлягати жадній аґенції, що займається справою допомоги закордонним країнам. Цього домагався директор Корпусу Миру Шарджент Шрайвер перед виїздом в організаційних справах за кордон. Згідно з рішенням Президента Корпус Миру матиме власний статут і працюватиме під наглядом державного департаменту. Представники Корпусу Миру заявили, що якщо він підлягатиме якійсь іншій аґенції, тоді це мало б не корисний вплив на зголошування добровольців. При кінці травня і на початку червня має відбутися перевірка коло 7,500 зголошених добровольців до Корпусу Миру. Директор того Корпусу Миру матиме ранґу асистента державного секретаря і буде звітувати безпосередньо державному секретареві Дінові Раскові.

Фльота випустила бальон на висоту 21.5 милі; один дослідник згинув

Із корабля „Антіетем" повідомили 4-го травня, що вдалося випустити бальон із двома офіцерами фльоти на висоту 113.000 стіп, це значить майже 21.5 миль. Бальон випустили з корабля, який був у Мехіканській затоці напроти гирла ріки Міссісіпі. Як бальоністи працювали командор Мелком Росс із Вашингтону — як пілот, і медичний старшина з Медичного інституту в Бетесді, Мериленд, підкомандор Віктор Пратер, який був обсерватором. Цей бальон злетів на вищу висоту, яку досі міг осягнути бальон із людьми. Залога бальона бачила далекі віддалі з висоти 21.5 милі. Це був новий рекорд висоти, бо бальон злетів на 12.000 стіп вище від попереднього рекорду. Але про тому згинув бальоніст Пратер, який впав в океан, пустивши шнур гелікоптера, який старався виловити його з води, куди він спустився на парашуті. Він глибоко занурився уводу під тягаром важкої одежі. Пратер, мабуть був важко поранений під час упадку у воду. Його виловив член залоги гелікоптера ляйтенант Кеннет Венсон. Команда фльоти не виявила, чи Пратер згинув від утоплення, чи від поранення.

„Тризуб" грає у фіналі Сходу

В наступну неділю 7 травня филаделфійський „Тризуб", минулорічний чемпіон футболу ЗДА, боронитиме свого звання чемпіона у півфіналі ЗДА та фіналі Сходу змаганнях з С. К. Ню Йорк, які відбудуться в Асторії Н. Ч. на грищі Айнтрахт Овал. Це буде перша із двох зустрічей з цим самим клюбом, сума воріт яких вирішить переможця півфіналу і фіналіста. Другі змагання з С. К. Ню Йорк мають відбутися тиждень пізніше у Филаделфії Після цих двох змагань представник Сходу розіграє фінальні змагання з Лос Анджелес Скатс, які здобули першенство Заходу ЗДА.

● **Аж тепер, 3-го травня,** урядовець Палати Репрезентантів подав урядовий вислід виборів в 1960-му році. Всіх голосів було 68,836,385. Джан Ф. Кеннеді дістав 34,2?7,096, на 119,450 голосів більше від Ричарда М. Ніксона, який дістав 34.107,686 голосів. В Колеґії електорів Кеннеді дістав 303 голоси, Ніксон 219, а сенатор із Вірджінії Гаррі Ф. Вирд 15 голосів.

● **Автомобільна промисловість** тішиться тим, що збільшується число продаваних нових авт. Корпорація Крайслера продала в квітні ц. р. 69,584 авта, а в березні число проданих авт виносило тільки 54,929. Корпорація Форда в квітні продавала денно по 4,400 авт, а в березні на 300 авт денно менше. Корпорація Амерікен Моторс затруднила вже 4,000 робітників, які були звільнені.

● **Студенти** всіх вісьмох шкіл в столиці Коста Ріка, Сан Хозе, проголосили генеральний страйк і залишили кляси, домагаючися, щоб уряд негайно зірвав дипломатичні зв'язки з Кубою.

ЗДА ДОПОМОЖУТЬ В'ЄТНАМОВІ І СІЯМОВІ ПРОТИ КОМУНІЗМУ

Вашингтон. — З'єдинені Держави з найбільшою увагою стежать за зусиллями комуністів здобути перевагу в південній Азії з очевидною ціллю цілком підпорядкувати її собі в поході до заволодіння світом, при чому в теперішньому часі найбільше стурбування викликує ситуація не тільки в Ляосі, але й Південному В'єтнамі з Сіямом на черзі; ЗДА рішені активно допомогти цим країнам відперти комуністичний наступ. Такий найсутніший зміст пресової конференції, що її в минулий четвер відбув державний секретар Дін Раск. Він попередив її власною ширшою заявою, в якій накреслив посилений від 1959 року наступ комуністів в Південному В'єтнамі. У тому часі сили комуністичних партизанів в Південному В'єтнамі зросли з 3,000 до 12,000. Тільки в одному 1960-му році виконано там терористичні атентати або схоплено 3,000 членів цивільної адміністрації та різних осіб. Внаслідку загрози від комуністичних партизанів і терористів треба було закрити цілком або часово 200 народних шкіл з 25,000 учнів і 800 вчителів. Зріст цієї активности Раск пояснює постановами третього комуністичного конґресу в Північному В'єтнамі з 11 вересня минулого року, які вказали на конечність „визволити" Південний В'єтнам з-під влади „американських імперіялістів і їх лакеїв". У тих резолюціях просто накликувалося до скинення південно в'єтнамського уряду та до з'єдинення В'єтнаму „всіми можливими способами". Дін Раск звернув увагу, що посилена комуністична партизанка в Ляосі сприяла захопленню влади також в Південному В'єтнамі, бо відкривала ще один шлях пенетрації партизанів з Північного В'єтнаму до Південного. Вказавши на масове постачання зброї, амуніції, авт, танків і всякого виряду для ляоських партизанів, Раск висловив переконання, що те саме Москва робить у відношенні до Північного В'єтнаму та південно-в'єтнамських комуністичних терористів. Державний секретар відмовився відповісти одверто на запит, чи ЗДА готові перевести збройну інтервенцію в тих країнах. Він відкликався до постанови останньої конференції СЕАТО (Організації Південно-східнього азійського пакту), яка поручала шукати передусім мирної розв'язки проблеми Ляосу, не виключаючи інші „відповідні заходи", якщо заведе та мирна спроба. Згадана конференція СЕАТО звернула також увагу на загрозливу ситуацію в Південному В'єтнамі. Однак державний секретар признав, що в цій справі замало одних тільки військових заходів і що тому уряд ЗДА дуже дбайливо обмірковує разом з урядом президента Нґо Дін Дієма в Південному В'єтнамі пляни соціяльно-економічного піднесення тієї країни. Проте Дін Раск заперечив суґестію журналіста, наче б корупція і будь-що реакційний характер теперішнього правління в Південному В'єтнамі були головними причинами тамошньої комуністичної партизанки. Він запевнив, що Північний В'єтнам наставився на поборювання кожного правління в Південному В'єтнамі, яке лиш не було б комуністичне. Дін Раск пригадав, що комуністична доктрина про історичну неминучість комуністичної світової революції — це головне джерело лиха. Тому він вказав на необхідність стежити однаково за „периферійними" країнами, як центральними, бо байдужність супроти комуністичної діяльности „на периферіях" доводить до того, що через ніч „периферійна" країна стає центральною в розумінні гострої міжнародної кризи. Завваги державного секретаря подекуди доповнив і скріпив голова сенатської комісії закордонних зв'язків Дж. В. Фулбрайт, який — вийшовши того самого дня з наради з президентом Кеннеді — підкреслив вагу конфлікту в країнах Південної Азії. Щодо Куби, то йдуть заходи на скликання нової конференції американських міністрів закордонних справ.

Єпископ Крижевецької Епархії Кир Гавриїл найменований архиєпископом

Торонтська „Наша Мета" з 6 травня ц. р. подає за повідомленням з Риму, що Папа Іван XXIII найменував теперішнього Апостольського Адміністратора Крижевецької Епархії в Юґославії преосв. єпископа Гавриїла Букатка титулярним архиєпископом Мокіським (в Кападокії) та помічником архиєпископа Білгороду, столиці Югославії, з правом наслідства на Білгородськім Владичім престолі. Архиєпископ Букатко, народжений 1913 р., був призначений адміністратором крижевецької греко-католицької епархії в 1950 р., а в 1952 році був найменований титулярним єпископом северіянським. В 1957 році перебував він у відвідинах у ЗДА та в Канаді, відправляючи Служби Божі і беручи участь у різних урочистостях Української Католицької Церкви обидвох країн. Архиєпископ Букатко є владикою бачванських українців і інших греко-католиків у Югославії.

● **Ізраїльський суд проти Адольфа Айхмана в Єрусалимі** відкинув вимогу оборонця, німецького адвоката д-ра Серваціюса, щоб можна було спровадити з Західньої Німеччини чотирьох свідків, колишніх нацистів, на доказ, що Айхман не займав видатної і вирішної позиції в нацистській машині. — **Один із свідків зізнав, що при** відкриванні масових могил, убитих жидів, знайдено тіло розстріляного німцями колишнього польського прем'єра, професора львівської політехніки д-ра Казімержа Бартеля. На запит судді, чи жидам, що втікали з кацетів або скривались, помагали цивільні поляки, свідок д-р Леон Велс з ЗДА заявив, що „здебільша поляки не тільки не помагали жидівським втікачам, а ставились до них ворожо.

● **Новий прем'єр муринської Танґаніки** висловив бажання, щоб один з перших відділів американського „корпусу миру" прибув туди і поміг тубільцям збудувати шлях в бідній на шляхи африканській країні.

Українець кандидує до Міської Ради в Джерзі Сити

Джерзі Сиmі. — В найближчий вівторок, 9-го травня, це місто вибиратиме свою нову адміністрацію: посадника та трьох радників. Головними кандидатами на посадника є теперішній посадник Чарлз Вітковський і колишній посадник Бернард Беррі, а між багатьома кандидатами на радних є й один громадянин українського роду — Микола Кот, член Українського Народного Союзу. Батько кандидата був свого часу адміністратором місцевого Українського Народного Дому. Кандидатура Кота поставлена в ряді (Row) G на 12-му місці.

Микола Кот

Тіто і Нассер хочуть втягнути Південну Америку до табору „невтральних"

Каїро. — Президент З'єдиненої Арабської Республіки Ґамель Абдель Нассер організує на липень ц. р. у Каїро з'їзд голів „невтральних" країн, при тому він старається дістати згоду на приявність також від південно-американських країн. У цих заходах співпрацює з ним президент комуністичної Югославії Тіто. Плян втягнення до табору невтральних країн також Південної Америки був виготовлений — за твердженням преси — між Тітом і Нассером на їх недавній зустрічі, і про конференцію голів невтральних країн в Каїро нараджувались міністри закордонних справ З'єдиненої Арабської Республіки і Юґославії в половині цього тижня в Каїро. Нассер збирається їхати з відвідинами до Бразилії і Венецуелі у вересні й жовтні ц. р., а можливо, що відвідає також Мехіко або й навіть Кубу. Нассер і Тіто, хоч підкреслюють свою „невтральність" проте зправила атакують тільки „імперіялізм" Заходу, промовчуючи Москву й Пейпінґ. Нацьковуючи південноамериканські країни до боротьби проти „імперіялізму" — вони нічого не згадують про сіно-совєтський імперіялізм, який на Кубі влаштував свій мостовий причілок в західній гемісфері.

● **У Лондоні Т-во „Пільґрім"** (Паломників) видало бенкет для нового американського амбасадора Дейвіда Бруса, що дотепер був амбасадором в Західній Німеччині. Господарем був президент палати лордів Вайпризань. Амбасадор Брус у своїй промові заявив, що Захід виявляє занадто велику терпеливість супроти постійних атак на його культуру та що тільки „божевільний диктатор" може лякатися аґресії збоку демократичного Заходу.

● **Московська преса** заловіла, що кубинський диктатор Фідель Кастро виявив бажання приїхати до Москви, щоб особисто перебрати признану йому большевиками „Ленінську нагороду миру". Фідель Кастро заявив, що отримання такої нагороди — це для нього „велика честь" і при цій нагоді повторив кілька трафаретних фраз з комуністичного словництва.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢. Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Підвищення заробітної платні

Прийняття Конгресом в минулу середу 3-го травня ц. р. закону про підвищення мінімуму заробітної платні до $1.25 за годину започатковує нову еру в боротьбі працюючих людей за поліпшення своєї екзистенції. Правда, цього закону не слід розуміти, як автоматичне підвищення всіх платень, що були досі нижчі від $1.25 на годину, до цієї висоти. Коло 663.000 осіб в Америці заробляють все ще менше як $1 на годину, і вони дійдуть до мінімальної тепер ухваленої границі платень щойно у вересні 1963-го року. Не відразу дістануть підвишку також ті, які мають тепер $1 на годину: вони діставатимуть $1.15 за чотири місяці, а $1.25 за два роки. Все ж коло 2.500,000 робітників матимуть підвищення платні до ухваленого мінімуму $1.25 через чотири місяці після підписання закону. 3.624.000 робітників, що їх платні до цього часу не були хоронені законом, дістануть таку охорону, а багато мільйонів інших робітників скористають на загальній підвишці заробітних ставок, бо пропорційно працедавці будуть змушені підвищити і їхню винагороду.

Таким чином світ праці здобув нову перемогу. Вона тим знаменніша, що, властиво, не було ніякого поважного спротиву пропозиції Президента, що її поставив зараз на другому місці щодо важливости зголошених ним законопроєктів. Хоч дебати в обох палатах Конгресу були палкі і падали гострі слова опозиції, проте на тлі висліду голосування подобали ці голоси тільки на бажання „зберегти обличчя" в очах консервативної частини громадянства і працедавців, що ставляться неохоче до таких реформ. Велика більшість, з якою прийнято цей закон у Палаті репрезентантів — 230:196 — і ще переконливіше в Сенаті — 64:28 — доказує тільки, що пристойна винагорода людині за її працю стала одною з основ усієї американської економіки, як і одною з підстав американського світогляду. В липні 1960-го року було в Америці затруднених 72.706.000 цивільних осіб, у тому числі 4.017,000 отримували державну допомогу на безробіття. Дванадцять років тому мінімум заробітної платні становив ще 75 центів з численними категоріями робітників, не охоплених взагалі законом, як у хліборобстві, домашній, шпитальній обслузі і т. д. Але вже й тоді, у 1948-му році, пересічний заробіток американського робітника становив $1.31, а в травні 1960-го року дійшов уже до $2.22, у зв'язку з високими заробітками кваліфікованих робітників у важкому — сталевому, автомобільному, електричному та будівельному — промислі. Очевидно, що ця пересіч значно збільшиться з уведенням в життя тількищо ухваленого закону.

Обережні економісти перестерігають проти значного підвищування заробітних платень, бо вони наче автоматично тягнуть за собою підвищення цін, зумовлене подорожчанням коштів продукції. Знову ж спіраля платень - цін крис в собі завжди загрозу грошової інфляції. Цим і треба пояснити повільність та ступневість, з якою ухвалений тепер закон входитиме в життя, щоб оминути той раптовий скок у виплачуваних робітникам платнях, який може загрожувати балансові численних підприємств. У такому вигляді, в якому цей закон ухвалено, збережено золоту середину — поліпшення робітничої долі з одночасною увагою на здорові основи продукційного процесу. Очевидно, що це ще не останнє слово в трудовому законодавстві. Итиме боротьба за поправу державної соціяльної — в тому числі й лікарської — опіки, за скорочення часу праці при збереженні висоти заробітку, за краще забезпечення проти безробіття, у випадку недуги і на старість. Соціяльне законодавство в Америці ще далеке до досконалости, бо воно має за собою ледве 30 років. Так само є ще в Америці чимало бідаків. А втім, це одна з країн із найвищим заробітним і життьовим стандартом працюючих людей, зокрема і особливо фабричних робітників. Новий закон цей стандарт піднесе ще вище — і в цьому його найбільша заслуга.

Перше травня під знаком ракет

Робітництво різних країн світу вже здавен - давна встановило день 1-го травня, як свій урочистий день, що згодом у деяких країнах навіть із капіталістичним ладом став загальним національним святом, у відзначування якого включалися не тільки робітники, але й інші суспільні кляси під проводом своїх урядових чинників. Завжди, як в минулому, так і тепер, проходило це свято під гаслами пошанування праці, під знаком миру.

Гасло „Праця і Мир" перейняли у відзначуванні Першого Травня про людське око теж і московські большевики, встановивши після 1917-го року свою владу на землях колишньої царської Росії. Але, закріпившись при владі, вони перетворили першотравневі святкування у виключно військову параду, в демонстрацію своєї мілітарної сили. Голосне і загальне колись гасло про вільну працю й мир вони заглушили стуком маршових вояцьких колон, гуркотом гарматних коліс, кількагодинним показом усіх родів зброї на вулицях і площах Москви та інших міст СССР. Останніми десятиріччями святкування 1-го Травня відкривається не тільки наказом міністра оборони СССР, але й його промовою.

Цілком мілітарний характер, і до того підкреслений ще велетенською демонстрацією усіх випродукуваних досі родів совєтських ракет, мало й цьогорічне святкування Першого Травня в Москві. Відкрилося воно гарматними сальвами, після чого Червоною Площею почали переходити батальйони академії ім. М. Фрунзе, військово - політичної академії ім. Леніна, артилерійської інженерної школи ім. Дзержинського, військово - інженерної академії ім. Куйбишева, летунської академії ім. Жуковського, військової спеціяльної школи ім. Президії Верховного Совєту СССР, з'єднання прикордонників, військ МВД, ряди вихованців суворовських шкіл та інші. За ними йшли гвардійці Таманської дивізії з опанцереними транспортними автами, з'єднання повітряно - десантних військ, десантної артилерії і військових авт з найрізнороднішим устаткуванням і зброєю. Оплесками і вигуками захоплення — як подають „Ізвєстія" — зустріли глядачі „останнє слово мілітарної техніки — ракети". Їх виведено безконечну чергу найрізнородніших форм, розмірів і вигляду, везених на спеціяльних вантажних автах. Шестициферні числа на ракетах мали б переконувати глядачів, що такого роду зброї випродукувано вже сотки тисяч.

Головним і одиноким промовцем під час цієї першотравневої паради був міністер оборони СССР, маршал Совєтського Союзу Родіон Маліновський. Про мир і працю в його промові багато згадок не було, але зате була вона сповнена випадами проти „аґресивних кіл імперіялістичних держав" і погрозами проти „імперіялістичних кіл ЗДА" за „збройну інтервенцію проти Куби", пригадками, що совєтська армія та фльота озброєні „найдосконалішими мілітарними засобами, які перевищують усе, що будь-коли мала до своєї диспозиції армія".

Вигуками „ура" закінчилась промова маршала Маліновського. Його погрози, підкреслені показом військових з'єднань і особливо ракет, доводять, що про ніякий мир Москві не йде і що працю совєтських робітників використовує вона тільки для все більшого й могутнішого озброєння, для розпалювання нових воєнних вогнищ в Европі і на інших континентах світу.

„ЗВІДКИ Ж ТЕ МОЛОКО ВІЗЬМЕТЬСЯ?"

Жорстока прочуханка, якої завдав Хрущов партійним керівникам сільського господарства на січневому пленумі ЦК КПСС, а після того ще й на партійних пленумах у Києві та інших столицях союзних республік — не принесла ніякого успіху. На місце усунених міністрів, на місце повичищуваних обласних і районових секретарів настановлено інших, „випробуваних, енерґійних товаришів", але з глибокого „прориву", в якому опинився сільськогосподарський сектор, витягнути його вони ніяк не спроможуться. Бо б'є Хрущов не по коневі, а по дишлю, бо справа не в керівниках, а в колгоспній системі. Тож після останнього московського пленуму, як виходить з рясних кореспондентських дописів із різних районів України, становище ще більше погіршало.

2-го березня, на нараді „передовиків" сільського господарства в Свердловську, Хрущов сказав: „Товариші! Щоб завоювати успіх в боротьбі за високий урожай, треба підготуватися до весняної сівби і організовано її провести".

Як же виконали „товариші" вказівки першого секретаря ЦК КПСС?

Стан підготови до весняної сівби в більшості колгоспів України — нижчий від усякої критики. Залякані погрозами Хрущова, керівники колгоспів пнуться зі шкіри, але всі їхні борсання розбиваються об байдужність знеохоченого, апатичного селянства. До того ж, гостра недостача реманенту і мінеральних та природних добрив, невміння організувати робітну силу, бюрократизм у керівництві виробничими процесами, який убиває всяку ініціятиву партійних „ентузіястів". Фальшування „досягнень", за яке картав Хрущов на пленумі „провідних товаришів", широка система „приписок" набрали ще ширшого засягу, бо ж нічого іншого не лишається їм робити, як роздувати статистичні дані, щоб рятувати свої душі і свої партійні білети.

Спеціяльний кореспондент „Радянської України" у числі з 5-го березня пише:

„... Колгоспи Монастирищенського району на Черкащині минулого року не виконали своїх зобов'язань у виробництві сільськогосподарської продукції. На полях більшости господарств довго лишалося, а подекуди ще й досі (!) стоїть нескошене бадилля кукурудзи. Час, що минув після пленумів ЦК КПСС і ЦК КПУкраїни, дбайливі господарі використали на те, щоб закласти основи успіхів нинішнього року. А з чим зустрічають весну на Монастирищині?"

Ось факти:

Колгоспи цього району вивезли до березня місяця мізерію — лише по 0.24 тонни добрив на гектар. А в окремих колгоспах добрив на поля не вивозили зовсім. Вивозять добрива в районі навіть гірше, як минулого року. Якщо тоді на цей час було на полях коло 54 тис. тонн гною, то цього року є його лише 12.000. Воляччими темпами підготовляється насіння. В колгоспах ім. Богдана Хмельницького та ім. Ілліча взагалі немає власного насіння кукурудзи для сівби. Отже, в районі повторюються старі хиби. Їх і пояснюють по-старому — погодою, бездоріжжям. Але справжні причини полягають зовсім не в цьому. „Торік дощі йшли у нас, як на замовлення, — пише кореспондент „РУ", — а районне керівництво чомусь казало: посуха. Десь було посушливе літо, то на нього й тут намагаються все звернути..."

А хіба так тільки в Монастирищенському районі?

У гарячці підготови до весняної посівної кампанії відбуваються „звітно - виборчі" збори колгоспників. Інсценізується усування „народом" нездатних колгоспних голів і „обирання" — з району призначених — нових голів. Але що з того?

Ось на таких зборах, на які зігнано селян з трьох сіл, об'єднаних в одному колгоспі (назви його „Радянська Україна" не подає, бо це, очевидно, типовий), голова, виступаючи із звітною доповіддю, почав був з похвальної оди на адресу управи. Він не шкодував слів, щоб доказати, як зросли прибутки колгоспу, як підвищилась оплата праці колгоспників. Коли ж зайшло про стан рільництва і тваринництва, то доповідачеві відразу красномовства забракло. „Торік, — пише кореспондент „Радянської України", — хлібороби цього колгоспу виробили на 8.000 центнерів менше, як заплянувано, бо зібрали низький урожай. Пшениці не намолотили й по 11 центнерів на гектар. Погано вродили й інші культури. Невтішні наслідки і в галузі тваринництва. Надій молока на корову обнизився проти 1959 року майже на 900 кілограмів. Весна не за горами — апелює кореспондент до колгоспного керівництва, — а в жадній бригаді ще не готові до виходу в поле. Затягли ремонт тракторів, погано зберігають посівний матеріял..."

Таке саме становище і в багатьох інших колгоспах. Ось так у колгоспі ім. Сталіна на Київщині — заявляє кореспондент тієї ж „Радянської України", — „кукурудза торік хоч і не дала високого врожаю, а все ж виручає тваринництво. Однак, до сівби цієї цінної кормової культури готуються вкрай незадовільно. Та що й скажеш, коли вона гниє в качанах, а на поля вивезли лише 2.5 тисячі тонн добрива, замість плянованих 16 тисяч. А на фармі надій на корову не досягає й двох літрів. Це в три рази менше, як мали тут минулого року. „Звідки ж те молоко візьметься, коли нам не підвозять корми. Ми часто, крім сухої полови, нічого не даємо коровам", — сказала в своєму виступі на зборах доярка цієї фарми Ярина Курчинська..."

Про стару, царську Росію західньоевропейські подорожники писали, як про країну контрастів. Тепер контрасти в Совєтському Союзі прибрали направду неймовірних, фантастичних форм. У „безклясовому совєтському суспільстві" вибуяли й розпаношилися такі нові кляси - касти, про які й не снилося Марксові та Енгельсові. В космічних просторах шугають „спутніки" і ґаґаріни, а тим часом нещасний совєтський громадянин мусить вибиратися в далеку подорож аж до Москви, щоб купити собі звичайнісіньку „каструлю", бо її годі знайти по крамницях провінції. Хрущов нахваляється, що ось-ось наздожене і випередить Америку в продукції масла, сала та молока, а київська колгоспниця Ярина каже: „Звідки ж те молоко візьметься, коли корму для корів немає..."

В. С-ко

А. Заплітний

ПОВСТАННЯ В КРОНШТАДТІ

(До 40-річчя його здушення)

Ця трагічна подія розігралася в місті Кронштадті, яке заснував був як морську базу - фортецю цар Петро I. Вона мала боронити доступу до столичного міста Петербургу, перейменованого на початку війни на Петроград, а пізніше на — Ленінград.

Населення цієї фортеці складається з портових робітників та моряків, які становили залогу воєнних кораблів. Від часу Лютневої (за старим стилем) революції в 1917 р., кронштадтські робітники та матроси належали до найбільш відданих і найбільш слухняних виконавців большевицьких наказів. Під час жовтневого перевороту в 1917 р. воєнний корабель „Аврора" кружляв по Неві і міг кожної хвилини відкрити вогонь своїх гармат на кожне місце, яке показали б большевики. Маючи таку запоруку, Троцький міг без ризика та поважнішого спротиву захопити Петроград.

У всіх нападах на Україну кронштадтські матроси та робітники становили ядро найбільше жорстоких большевицьких банд.

Коли Ленін захопив владу і запровадив свій деспотичний лад з розстрілами та арештами, серед кронштадтських робітників і матросів почалося розчарування. Доки йшла війна з білими генералами та новопосталими національними державами, вони давали віру заявам комуністів, що причиною загальної нужди і неспокою є війна.

В другій половині 1920 р., коли большевикам вдалося усунути всіх претендентів на владу та збройною силою окупувати новопосталі держави, вони не пішли на будь-які поступки політичного, господарського чи національного характеру, але згідно з практикою східніх деспотій, ще сильніше стягнули петлю на шиї народів відновленої імперії.

Певно, все те пройшло б в Кронштадті без потрясення, як то сталося на землях корінної Росії, якби російські комуністи не перекинули значної кількости сільських хлопців з України до цієї морської бази. Цим вони хотіли з одного боку скріпити дуже проріджені залоги воєнних кораблів, а з другого, вирвати цих молодих людей з неспокійної України, з розрахунком, що кронштадтське довкілля перевиховає їх, і вони на чужому терені не будуть проявляти ворожої до режиму діяльности. В теорії цей розрахунок був правильний, але большевики випустили з уваги одну важливу обставину. Ці молоді хлопці принесли з собою почасти підсвідому, почасти свідому ненависть українського селянина до комуністичного режиму, до його суспільного й національного змісту.

На такому тлі українським людям вдалося надати загальному невдоволенню організовану форму збройного повстання.

1-го березня 1921-го року на мітинґу, на якому було коло 15.000 присутніх, ухвалено резолюції, в яких вимагалося провести перевибори до всіх совєтів - рад на підставі таємного голосування, права вільної передвиборчої аґітації, волі слова і друку, звільнення з тюрем політичних в'язнів.

У маніфесті, що його проголосив кронштадтський Тимчасовий Революційний Комітет, між іншим сказано: „Голод, холод і господарська скрута вже три роки тримають нас у своїх обіймах. Компартія, яка заволоділа країною, відійшла від працюючих мас і втратила їхнє довір'я. Наші домагання є голосом цілого народу, всіх трудящих. Тільки спільним зусиллям робітників, матросів, селян і червоноармійців країна здобуде хліб і вугілля, голі дістануть одяг, а босі взуття. Робітнича кляса пов'язала своє визволення з Жовтневою революцією, але її спіткало ще більше поневолення. Замість дати працюючим людям волю, комуністи нагнали на них страх перед ЧеКа, звірства якої далеко перевершили звірства царського жандармського режиму. Ще ганебнішим та злочиннішим є намагання комуністів покласти свою руку на духове життя працюючого люду, примусити його думати за комуністичним шаблоном. В Кронштадті ми кладемо основу під третю революцію, яка остаточно й раз назавжди знищить комуністичну неволю і здійме кайдани з працюючого люду".

Тимчасовий Революційний Комітет складався з 14 осіб. Найбільш діяльним в ньому був українець Петриченко.

З резолюцій та маніфесту видно, що їхні автори були люди прості, хоча вони дуже вірно схарактеризували дійсну природу большевиків та большевицьку тактику.

З поведінки членів Комітету під час повстання видно, що ні один з них не знав навіть основних правил оборони та наступу з такого укріпленого місця, яким був Кронштадт. Передусім ніхто не взяв до уваги, що фортеця може бути обложена. Недалеко, в містечку Оранієнбавмі, були невеликі склади харчів і амуніції, які можна і треба було перевести до Кронштадту. Кронштадтці були дуже необережні з своїми комуністами: замість того, щоб посадити їх під ключ, вони залишили їх на волі і не контролювали їхніх дій, особливо їхніх контактів з большевицьким штабом у Петрограді, який діставав щодня дуже точні звідомлення про стан фортеці та її слабі місця.

Кілька наступів відбили кронштадтці з великими втратами для большевиків. Але 17-го березня оборонну лінію фортеці прорвано. Наступного дня большевики здобули Кронштадт і дуже жорстоко розправилися з повстанцями.

Згадку про важливу ролю українців в кронштадтському повстанні знаходимо в книжці Вілліяма Генрі Чемберлена п. н. „Російська революція". — „Большая Советская Энциклопедія" пише: „Заворушення в Кронштадті підготовили місцеві та закордонні контреволюціонери, які використали невдоволення широких мас селянства". При цьому вона промовчує, що представники цих широких мас селянства в Кронштадті були селянські хлопці з України.

Ані резолюції - маніфест, ані трагічна доля повстанців не знайшли зрозуміння та співчуття в світовій публічній опінії. Аж в 1956 р. югославський екскомуніст М. Джілас у своїй книжці „Нова кляса" з великим хистом журналіста і спостерігача дав пластичний виклад якраз того, що було змістом резолюцій і маніфесту кронштадтських повстанців у 1921 році.

Повстання в Кронштадті має для нас ще й чисто український аспект. Воно свідчить про велику пружність українського елементу.

Молоді українські матроси не дали накинути собі російського комуністичного світогляду, яким жило їхнє довкілля, але, бувши в значній меншості, защепили цьому довкіллю своє, українське наставлення. Що більше, цій українській меншині вдалося втягнути переважаючу більшість в збройне повстання проти влади, яку ця більшість обожувала аж до моменту зриву.

Хоч кронштадтське повстання не було ділом виключно українських рук, вони його започаткували, дали йому форму організованої дії; вони поставили перед повстанцями ясну ціль, за яку пізніше змагалися і гинули.

З НАШИХ БУДНІВ

ЩО ВЕСНА НАМ ПРИНЕСЛА?..

Справді — що вона нам принесла, ота цьогорічна весна?

Принесла весняні равти, весілля, свячені, колекту на пам'ятник Т. Шевченкові і концерти Капелі Бандуристів, що загостять до нас у цю суботу, 6-го травня. Принесла декілька блискучих перемог наших футболістів, що, звичайно, підіймає нас на дусі... Але й принесла нам важку невдачу на політичному фронті — катастрофу на Кубі. Був це болючий удар по наших закордонних експертах із клюбу „Лиса Микити", які зараз таки в перший день інвазії пророкували Кастрові каплицю. З тієї нагоди трісла не одна пляшка німецького пива! Дехто вже брався посилати на Кубу фризієрів із 7-ої вулиці, щоб обстригли Кастрові бороду, — розуміється, разом із головою. Інші казали, що Кастро напакував три валізки печених курей і тільки жде на літак від Хрущова, щоб дременути до Москви зі своїм „віктом". А всі, в один голос, хвалили президента Кеннеді, мовляв — бойовий хлопець, той покаже червоним, де раки зимують!

Га!.. Не так воно сталось, як гадалось нашим експертам... Та чи тільки нашим? Так воно якось виходить, що вашингтонські спеці не втекли дуже далеко від скитальських... З тією різницею, що американці, зробивши промах, нарікають на себе самих. А наші політики за свій „містейк" обвинувачують американців! Це — в згоді з новою політичною доктриною еміґрації, що легше нарікати на Америку, як будувати Україну.

Отже, сидять наші політики рядочком, мов журавлі, і, попиваючи на знак жалоби чорне пиво, кидають важкі громи на Америку, пригадуючи їй всі гріхи головні: Кубу.., Ляос... Будапешт... В'єтнам... Корею... Китай..., Нічого казати — баланс доволі багатий, а знання ґльобальної географії при таких дискусіях — обов'язкове.

Мимоволі летиш думками 10—15 літ назад і пригадуєш собі ті самі обличчя, тих самих людей, — вправді дещо молодших і за іншою „барою", бо „Лиса Микити" ще тоді не було. Але політичні дискусії були такі ж гарячі, як сьогодні. Проте — тоді ще боліли нас наші старі рани трохи більше, ніж чужі, свіжі. Тоді ще жевріли в уяві кожного криваві вогники на карті нашої власної Батьківщини: Броди... Закерзоння... Лемківщина... рейд УПА... смерть Т. Чупринки. Тоді трагедія Хусту будила в земляків більше думок та розмов, як трагедія Будапешту...

Цим я не хочу сказати, що дорогі земляки перестали бути патріотами або що з них поробились якісь гірші українці... Борони Боже! Не гірші, а трохи інші. Переживаючи трагедію Куби чи Ляосу, вони, може й несвідомо, переживають ще далі трагедію Бродів чи Закарпаття 39-го року. Поза тим, ми, українці, знані з того, що дуже болємо чужою кривдою, а клясичним прикладом цього може послужити незабутній ред. Микола Голубець, що так розпинався на сторінках львівської „Неділі" в обороні Абесинії... В цьому аспекті можемо бути вдячні нашій прибраній Батьківщині — Америці, яка, на жаль чи на щастя, досить часто нагадує нам трагедію України такими сумними „аферами", як кубинська.

Ікер

КОЛИСКОВА

На колиску бильця
З явора тесались,
Щоб немов на крильцях,
Доня колисалась.
На тонкі вервечки
Конопельки пряла,
Спи, моє сердечко,
Поки діла мало.
Виростеш сама ти
І вервечки й бильця
Будеш лаштувати, —
Довго не поспиться.
А заснеш, розбудить
Чи синок, чи доня.
Хай щасливе буде
І твоє безсоння.

П. ВоРОНЬКО

Михайло Шахнович

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ РОКОВИНИ НА ГУСЯТИНЩИНІ

(2)

Академію відкрив коротким словом голова Комітету Н. Лопатинський, підкреслюючи значення цієї першої на велику скалю проведеної маніфестаційної імпрези, високий рівень свята та вагу першої зустрічі широкого громадянства з Поділля із українцями з-поза Збруча.

Після відкриття свята відбулася зворушлива сцена:

До імпровізованої могили підійшли дівчатка і склали на хресті терновий вінок з написом: „Т. Шевченкові, мученикові і борцеві за волю України". Тоді сурмач відіграв „Салют" і всі присутні вшанували пам'ять найбільшого сина України двохвилинною мовчанкою.

Після того хор під управою вчителя М. Марака почав співати „Заповіт". Цей могутній спів справив таке велике враження на українців, які стояли на гористій площі над Збручем, що вони всі поклякали і підхопили той могутній спів. Наші люди поставали також на коліна і всі разом з хором кінчали „Заповіт".

Ця сцена була така зворушлива, що багато старших громадян по обох боках Збруча плакали...

Після „Заповіту" святочну промову виголосив Михайло Шахнович. Промовець висвітлив постать Шевченка, його світогляд, ідеали і ті тяжкі умовини, в яких жив і писав свої твори великий борець за волю закріпаченого народу.

Під час цієї промови зійшов на трибуну комісар поліції в товаристві кількох жандармів і остеріг голову Комітету, щоб виголошувані промови і вся програма академії були згідні з текстом, зголошеним до старосства. Заява комісара і поява жандармів викликали такі голосні протести збоку публіки, що вони мусіли відступити.

В дальшій промові доповідач представив Тараса Шевченка як великого поета, що мав вирішальний вплив на політичне відродження свого народу. Шевченко — сказав він — був борцем проти соціяльного і національного поневолення, виступав проти москвщення українського народу, царського деспотизму та польської імперіялістичної шляхти. Коли промовець сказав: „Шевченко закликав усіх земляків, щоб всі свої творчі сили віддавали на службу рідному народові, на боротьбу за його визволення!" — присутні вибухнули оплесками, і комісар поліції відібрав промовцеві голос, загрозивши, що розв'яже академію, якщо далі будуть промовляти в такому революційному дусі.

Другим промовцем був радник Іван Кивелюк з Копичинець. Він говорив на тему: „Шевченко — борець за свободу, правду і справедливість". Заслуги Шевченка перед Батьківщиною — сказав Ів. Кивелюк — не тільки в тому, що він любив її, але головно в тому, що він все своє життя ніс прапор боротьби за волю, за кращу долю українського народу. Промовець закінчив закликом іти слідами Шевченкових заповітів і спільними силами змагати до великої мети, якій на ім'я Воля!

В мистецькій частині мішаний хор з Гусятина, посилений двома хорами з Вільхівчика і Кривенького, відспівав низку пісень з творів Шевченка. Було також дві деклямації — одна дівоча, а друга, збірна, чоловіча. Радісне захоплення публіки викликала 4-літня дівчинка, яка продеклямувала вірш: „Мені тринадцятий минало" і „Учітеся, брати мої"..

Перед закінченням академії зголосився до слова Йосиф Белза, щоб — як сказав він — скласти пошану і поклін борцеві проти закріпачення і визиску не тільки українського народу, але й інших поневолених слов'янських народів. Сам з польського роду, Белза був українським патріотом. Однак, комісар старосства не допустив його до слова, мовляв, у програмі академії не подано його промови. Ця постава комісара викликала обурення і протести.

Закінчення свята

На закінчення свята виступив Михайло Петрицький, посол і редактор тижневика „Гайдамаки". М. Петрицький, відомий селянський бесідник і пропаґатор, обурений провокуючою поведінкою комісара і поліції, промовляв у різкому тоні. Нав'язуючи до свободолюбних і революційно-визвольних ідеалів Шевченка, він порівнював долю упрямленого царатом українського народу з долею україн-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Рівергед і околиця вшанували Т. Шевченка

Стоять зліва направо в першім ряді: Стефан Лоцький, Дейвид Росип, Леся Довбуш, Керин Федун, Иосиф Бережний, Иосиф Бренда і Іван Бережний. В другім ряді: Марія Кійовська, Василь Себерик, Володимир Марковський, Іван Калоромакіс, Василь Недошитко, Иоанна Калоромакіс, Шарон Кулецький і Елен Бережна. В третьому ряді: Катерина Кійовська, Варварка Недошитко, Іван Шваник і Юлія Кійовська.

В неділю 19-го березня Рівергед і околиця відсвяткували 100ліття смерти Тараса Шевченка концертом і бенкетом, що відбувся заходом 256 Відділу УНСоюзу в парохіяльній залі.

Програму концерту виконували переважно діти парохіяльної школи, що вивели одну хорову точку, і доповідь про Тараса Шевченка і о. Маркіяна Шашкевича, англійською мовою та дві музичні точки. Імпровізований дорослих парохіян виконав хор дорослих парохіян виконав „Заповіт" і „Реве та стогне". Шевченка виголосила п-на Юлія Кійовська (учениця гайскулу). Музичні точки на акордіоні виконали п-на Карол Себерек і п-на Иоана Бораковська. Гарно віддеклямувала вірш „Учітеся" маленька Леся Довбуш, і „Мати" — п-на Варварка Недошитко.

Вступне слово виголосив українською і англійською мовами парох Рівергеду, о. Павло Греськів. Концерт і бенкет відбулися при щільно заповненій залі, і треба зазначити, що це була перша від кільканадцяти років така величава імпреза.

Доповідь в українській мові виголосив Юрій Копистянський. Програма почалася співом американського гимну, а закінчилася українським гимном.

Ольга С. Недошитко

Шевченківське свято у Фініксі, Арізона

12-го березня в українській православній церкві ім. Стрітення Господнього о. Ол. Кіндратів відправив урочисту панахиду з участю всіх присутніх на Богослужбі, за спокій душі поета і пророка України Тараса Шевченка, а в своїй промові перед панахидою він коротко освітлив постать Т. Шевченка як людину страдника, яка з усією силою боролася за волю свого народу і за те, тяжко її покарав московський цар.

А після панахиди всі присутні зібралися в церковній залі, де за ініціятивою навчительки української школи п-ні Віри Павленко влаштовано Шевченківське свято. Виконанням американського гимну розпочато свято, а по ньому відспівали всі присутні Шевченків „Заповіт".

Інж. П. Андріяш виголосив змістовний реферат, подаючи багато цікавих моментів з життя і творчости Т. Шевченка і підкреслив вагу Шевченкових слів, щоб люди братались і жили у згоді і любові. З гарними деклямаціями виступили діти: Ст. Оріян, В. Андрушко, Зірка Ліневич та П. Оріян, а з палкими деклямаціями виступили п. Денич та п-ні Ф. Василенко.

Діти С. та М. Оріян гарно виконали на музичних інструментах кілька пісень. Церковний хор відспівав „Думи мої".

На святі переведено збірку на будову пам'ятника Т. Шевченкові.

Пожертви склали: по $5: Віра Ортинська, С. Василенко, Яремчук, М. Марків, О. Ліневич, С. Чорний, Марія Красноніс, Ст. Крутий і Харків'янин; по $3: Ольга Міхайлова, М. Саливон; по $2: К. Кузь, М. Пітер, І. Ясинчук, Дорош, Кінський, В. Павленкова; по $1: Сороченкова, Андрушкова, Макарова, Кавулич, Невідомий.

Розпродано 32 жетони. Разом склали суму $100. Гроші перебрав голова парафіяльної управи п. Михайло Марків для пересилки, куди слід. — Збірка продовжується далі.

С. В.

Бостон готовиться до Шевченківських Роковин

З почину Відділу Конгресового Комітету під проводом енергічного голови О. Щудлюка до Святочного Комітету включились всі три церковні громади, УНСоюз та УРСоюз і інші українські народні організації.

Чергові збори Святочного Комітету відбулись в суботу 1-го квітня, в залі Православної Громади.

Збори відкрив О. Щудлюк, пояснюючи ціль зборів та згадав про нещасний випадок Предсідника УНСоюзу й Президента УКК сл. п. Дмитра Галичина. — Він попросив приявних повстати з місць та хвилевим мовчанням вшанувати його заслуги для своєї спільноти. Всі повстали, схиливши голови. Ця хвилина зворушила кожного до глибини серця, бо кожний відчув, яку втрату мають Союзовці, та вся наша спільнота.

Опісля почались наради. Зготовлено святочну програму. Повідомляється, що Величаве Свято відбудеться в неділю 28-го травня о год. 4-ій по полудні в шкільній залі (Курлей Мері Гай Скул в Джемейка Плейн), на передмісті Бостону.

На бесідника святочної промови постановили запросити когось із Комітету Пам'ятника Тараса Шевченка з Ню Йорку.

У святочнім концерті виступлять три наші церковні громади, хор Сума, Пласт, шкільна дітвора та визначні солісти нашої громади. Будуть деклямації Шевченкових поем. — Це має бути найбільше свято, яке Бостон досі мав.

Комітет сподівається, що Бостон і околиці заповнять величаву залю. Жертви на пам'ятник вже складають, і не повинно бути ані одного українця, щоб не зложив своєї жертви на пам'ятник Тарасові Шевченкові. На Бостон призначено $8,000. На кілька тисяч українців це сума не велика, якщо кожний відчує серцем, що наш національний поет, пророк збудив нашу націю до нового життя і до боротьби за волю і свободу України.

Це тим більше, що наш уряд у Вашингтоні подарував дорогоцінну площу під будову пам'ятника. Наша спільнота мусить доказати, що за нами Правда і Сила і Воля.

28-го травня, — це наш день маніфестації, на святі будуть промовляти губернатор нашого стейту, мейор Бостону, та інші визначні американці, тому обов'язково, щоб кожний українець був на святі.

Микола Давискиба

Шевченківські Роковини в Елмайрі

Об'єднані українські організації під проводом Відд. УКК відзначили Сторіччя смерти Тараса Шевченка 19-го березня. Почали Академію відспіванням „Заповіту" мужеським хором під проводом диригента М. Білінського. Вступне слово в українській та англійській мовах виголосив місцевий парох української католицької церкви о. М. Мищишин. „Три шляхи" віддеклямувала п. Марія Гуцул. „За думою, дума" віддеклямував учень 7 кляси П. Гордійчук. „Розрита могила віддеклямували 4 малі дівчатка: О. Станицька, Л. Маґера, О. Орищак і Л. Гриньків.

Веч. о. И. Скульський промовляв в українській мові. Англійською мовою доповідав І. Ващишин. Шевченківський Комітет, який був вибраний, щоб підготовити Столітні Роковини смерти Т. Шевченка використав нагоду, бо саме в цей час прибув до нашої громади з доручення УНСоюзу мгр. І. Скочиляс, і запрошено його на промовця. Він доповідав про Шевченка як національного пророка. Мішаний хор виконав „Реве та стогне" і „Де Дніпро наш". „Гамалія" у виконанні інсценізації муж. хору, а рецит. І. Терлецький при фортепіяні — А. Василик.

Заля була виповнена, дохід весь є призначений на будову пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні. Святочну Академію закінчено співом українського національного гимну.

І. Чопко

● **В Осльо**, столиці Норвегії, відбувається за закритими дверми конференція 62-х атомових фахівців з 14-х країн, між якими є й американський лавреат Нобеля д-р Лайнус Павлінґ. Всі ці вчені фізики й хеміки є противниками використовування атомової енергії для зброї.

Українська хроніка

● **Нове допомогове Т-во „Будучність"** засновано в Дітройті на загальних зборах, що відбулися там 30 квітня 1961, інформує п. Іван Білоус. У зборах взяло участь 70 членів-основників. Нове Т-во ставить собі за ціль „допомагати українцям тут і закордоном", а за дальшу мету — український шпиталь в Дітройті, про що реферував д-р Іван Смаль. До управи Т-ва обрані: І. Ващук, С. Юрків, З. Васількевич, П. Сотник, В. Рижий, Р. Дацко, д-р І. Смаль, І. Білоус та М. Дужий. Обрано також Громадський Суд.

● **Спільне Свячене молодечих організацій в Дітройті** відбулося 23 квітня ц. р. з участю Школи Українознавства, Пластприяту й Осередку СУМА. З цієї та інших імпрез придбано 151 доляр на будову пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні.

● **Віктор Приходько**, видатний український політичний і громадський діяч, відзначив недавно своє 75-річчя. Окремий допис про нього та його заслуги написав Петро Павлович і він буде використаний в дальших числах „Свободи".

● **Орест Заклинський**, син Володимира і Марії Заклинських, пластун і член УНСоюзу, одержав стипендію з департаменту освіти нюйорського стейту на дальші університетські студії, як признання за „надзвичайні досягнення" в науці.

● **Проф. Вол. Грудин**, видатний український композитор і музик.-дав вечір своєї творчости в Карнеґі Рісайтел Голл 16-го квітня. Високу оцінку його виступу написав піяніст Вадим Кіпа і вона в свій час буде надрукована.

● **„Свято Лесі Українки"** відбулося в Клівленді 29 квітня старанням театральної групи 56-го Відділу Союзу Українок з Дітройту — інформує Наталя Скоплякова, пресова референтка Окружної Ради Відділів СУА, надіславши про це довший допис, що в свій час буде надрукований.

● **„Свято Героїнь"** в Нюарку влаштував 28-ий Відділ СУА 23-го квітня ц. р. — інформує Дарія Горняткевич в окремому дописі, що чекає на свою чергу до друку.

● **Пленарну конференцію для вшанування пам'яти акад. Агатангела Кримського** в 20-річчя з дня його смерти влаштовує Українська Вільна Академія Наук у ЗДА в суботу, дня 6-го травня ц. р., о год. 5-ій веч., в залі Українського Інституту Америки при 2 Іст 79-ій вул. в Ню Йорку. Під час конференції будуть прочитані доповіді. Омеляна Пріцака „Кримський, як сходознавець", Ізидори Левкович „Кримський, як етнограф", Юрія Шевельова „Кримський і українське мовознавство" та Юрія Лавріненка „Поетична і белетристична творчість Кримського".

● **Секція Античної Історії УВАН** *відбуде в неділю, дня 7* травня ц. р., о год. 7-ій веч., в будинку Українського Інституту Америки засідання з доповідями Тетяни Іванівської „До датування срібної вязи в Музеї Метрополітен" й Олександра Домбровського „До палеоетнографії Евразійського терену у Греції".

● **Наталія Даниш**, учениця 2-го року нижчого курсу, кляси фортепіяну М. Байлової, виступить в найближчу суботу 6-го травня о годині 8.30 вечір в „Карнеґі Рісайтел Голл" на фінальному Конкурсовому Концерті, що його влаштовує Музично - Виховна Ліга в Ню Йорку. Наталія Даниш виступить також на телевізії 11-го травня, о годині 11 перед полуднем на струї 11 в програмі цієї самої Музично - Виховної Ліги „Мюзік Едукейшен Ліг".

● **Стефа Маличівська**, студентка вищого курсу кляси скрипки В. Цісика виступить в суботу, дня 6-го травня, о год. 4.30 по пол. із півгодинним речіталем в радіопрограмі стації WNYC.

● **У висліді Конкурсу Товариства Учителів смичкових інструментів** в Ню Йорку учні Ярослав Хоманчук і Володимир Третяк гратимуть на фінальному концерті дня 3-го червня, о год. 8-ій вечір в „Карнеґі Рісайтел Голл". Молодим скрипакам акомпаніюватиме Маруся Цісик.

УСПІХИ НАШИХ МОЛОДИХ СОЮЗОВЦІВ

Марта Кокорудз, донька д-ра Володимира і Мелянії Кокорудзів, Овіґо, Н. Й., студентка 12 кляси середньої школи Овіґо Фрі Академі, одержала 4-річну стипендію „Ню Йорк Стейт Ріджентс Сколаршіп" за успіхи в науці.

Марта є активною в майже всіх шкільних організаціях є президенткою „Нешенел Онор Сосайеті", редактором шкільної газети. Вона належить до 194-го Відділу УНС та є пластункою.

Н. П.

ДАЛЬШИЙ ВИПРОДАЖ ОБРАЗІВ Л. МОРОЗОВОЇ

В днях 27-го до 20-го квітня ц. р., відбулася в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку вийняткова імпреза: випродаж олійних образів відомої української малярки Людмили Морозової. Переїжджаючи на нове мешкання, артистка була змушена позбутися декількох сотень своїх праць, створених протягом останніх 15 років, з різнородною тематикою — цвіти, пейзажі, студії актів, мертва натура та інше. Усе це за ціну від 5 до 25 долярів за один образ. Випродаж зустрілася із великим зацікавленням громадянства і протягом двох вечорів в п'ятницю і суботу й одного недільного пополудня продано яких 200 праць. Нерозпроданими залишилося ще яких 30 образів по вище згаданій ціні і їх продаж відбудеться в суботу 6-го травня від год. 8 до 10 вечора і в неділю 7-го травня від години 12-ої вполудне до 6-ої веч., з тим, що цю кількість артистка доповнила ще десятком нових образів по ціні багато нижчій від нормальної, але вищої як 25 долярів. Усі бажаючі матимуть змогу придбати за невеликі гроші речі справжньої мистецької вартости.

С. О.

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ РОКОВИНИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ців Галичини і Волині, гноблених шовіністичною польською шляхтою і адміністрацією.

Тоді знову виступив комісар із забороною проголошувати революційні гасла і з погрозою „потягнути його до відповідальности". Однак, посол не уступив, відштовхнув комісара від себе і далі промовляв в тому ж дусі.

Закінчуючи свою імпровізовану промову, сказав Михайло Петрицький, що Шевченко звертався до „живих земляків", щоб вони всі творчі сили давали на службу нації і на боротьбу за її визволення і що для тієї боротьби повинні ми всі організуватися. Публіка оваційно його оплескувала. Академію закінчено національним гимном.

Польський комісар, не можучи знести „провокаційної демонстрації", як назвав він академію, почав при помочі жандармів розганяти комітет і публіку.

Однак, посол Петрицький і тут не уступив, і звернувся до учасників свята з закликом, зібратися на протилежній площі, де він проведе посольське віче, а потім попровадить усіх походом до читальні, де буде продовжуватись посольське справоздання.

Так і сталося, не зважаючи на спротив і агресивний виступ жандармерії. Знову тисячна маса старших громадян і молоді, рушивши чвірками, під звуки оркестри і співу „Не пора", перейшла головними вулицями і через ринок до читальні. Населення українського Гусятина вітало демонстрантів окликами „слава".

Так закінчилося це Шевченківське свято, одна з найбільших культурних імпрез тодішньої доби. Це була величава маніфестація - здвиг громадянства з трьох повітів Поділля, що гідно й урочисто віддало поклін своєму національному Пророкові. Гусятинщина з сумежними повітами над Збручем виявила тоді велику національну свідомість.

І це був вислід жертвенної праці молодих ідеалістів і передових громадян.

Після цього Шевченківського свята на Гусятинщині і взагалі на Поділлі, над Збручем, ще ширше розгорнулася праця в усіх ділянках: культурно - освітній, громадсько-політичній і національній. Натомість збоку польської влади наступила ще гірша реакція і переслідування українських організацій, товариств та активних громадян. В народній школі в Гусятині польські вчителі - шовіністи побили кількох дітей за участь в святі і за те що носили українські прапорці. Ці знущання над дітьми стали предметом судової розправи за ушкодження тіла учня Івана Шаховича. Тоді ж потягнено до відповідальности Михайла Петрицького і Михайла Шаховича за їх „революційно-підбурюючі" промови на святі. Ці шикани староства і поліції були предметом інтерпеляції в соймі у Львові і в парляменті у Відні з корисним для нас вислідом.

(Кінець)